

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника м. Острога

Сто п'ять років тому – 7 (20) листопада 1917 р. – Третім Універсалом Української Центральної Ради було проголошено створення Української Народної Республіки (УНР). Цей документ конституційного характеру ще передбачав зв'язок нової держави з майбутньою федеративною російською республікою, але виключне і неподільне право видавати закони для України брала на себе (до скликання Всеукраїнських Установчих Зборів) Центральна Рада. Так само вся повнота виконавчої влади покладалася на її уряд – Генеральний Секретаріат. Крім п'яти губерній (Чернігівської, Полтавської, Київської, Подільської і нашої Волинської), які ще з літа 1917 р. за угодою з петроградським Тимчасовим урядом підпорядковувалися київському Генеральному Секретаріату, віднині до УНР належали ще й Херсонщина, Катеринославщина, Харківщина і Таврія. Дипломатичні переговори і народні волевиявлення мали вирішити долю заселених переважно українцями інших сусідніх земель.

За національними меншинами Україна визнавала право на національно-персональну автономію, а головною зовнішньополітичною метою молода держава визначила негайне укладення миру між усіма воюючими на фронтах Першої світової війни народами. В музейних колекціях заповідника м. Острога збереглися кілька місцевих раритетів доби

рідний дядько нашого видатного історика) 7 (20) листопада на урочистому засіданні Української Центральної Ради, після вступного слова Михайла Грушевського, зачитав текст Третього Універсалу про створення Української Народної Республіки. Членом Центральної Ради був ще один випускник гімназії в Острозі **Валентин Садовський**. Він же став першим міністром юстиції (офіційна назва посади – генеральний секретар судових справ) у першому українському уряді **Володимира Винниченка** влітку 1917 р. – ще до проголошення УНР. Членом українського парламенту був також колишній острозький гімназист **Борис Козубський** – лідер кременецьких просвітян і кременецький міський голова в роки Української Революції.

Як відомо, екстерном закінчив Острозьку чоловічу гімназію **Іван Огієнко**, що в складі кількох урядів УНР обіймав посаду міністра народної освіти. Там же навчалися і майбутні генерали Армії УНР **Володимир Сальський**, що займав пости командувача Дієвої Армії республіки та її військового міністра, і **Петро Шандрук**. До міністерської прирівнювалася посада директора Департаменту державного контролю УНР; ним в 1918 – 1920 рр. був згаданий **Микола Ковальський**.

Викладачами гімназії були перший голова створеного навесні 1917 р. Українського товариства «Просвіта» в Острозі **Роман Дубляниця** та перший очільник української влади в Острозькому повіті **Василь Григорович**. Цей випускник Одеського університету викладав в Острозі географію і природничі предмети. З початком революції навесні 1917 р. він очолив Організаційний комітет Острозького педагогічного товариства, а від Тимчасового уряду отримав призначення на посаду Острозького повітового

Печатка Острозької чоловічої гімназії, Острог, 1918 р.

Української Народної Республіки. Серед них – печатка Острозької хлоп'ячої гімназії з її україномовною назвою, аббревіатурою «УНР» та гербом республіки – княжим знаком Володимира Великого. До речі, цей знак, більш відомий під назвою Тризуб, був затверджений державним гербом УНР у ті дні, коли Центральна Рада та її уряд перебували на теренах Волині, оскільки під натиском червоних військ змушені були тимчасово залишити Київ. Саме випускник Острозької гімназії **Микола Миколайович Ковальський**

комісара – керівника місцевої адміністрації. Ці повноваження Василя Григоровича влітку 1917 р. – після Другого Універсалу Центральної Ради – підтвердив і український уряд – Генеральний Секретаріат. Після Третього Універсалу у листопаді 1917 р. його посада офіційно іменувалася Острозький повітовий комісар УНР. У нашій музейній колекції є унікальний документ про відновлення української влади в Острозі та повіті в березні 1918 р., яку був уповноважений представляти виключно **В. Григорович**.